

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Az agrárfoglalkoztatottság helyzetének vizsgálata Győr-Moson-Sopron megyében

KARÁCSONY PÉTER – ZRAK VIKTÓRIA

Kulcsszavak: agrárfoglalkoztatottság, versenyképesség, rendszerváltás, Győr-Moson-Sopron megye.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A vizsgált két szövetkezetnél és egy Zrt.-nél a földterületek nagyarányú csökkenését munkaerő-létszámcsökkenés kísérte. A pályát elhagyni kényszerültek jelentős, mintegy 30 százaléka tartósan munkanélkülivé vált, a többiek pedig más szektorokban (ipari, szolgáltatói) helyezkedtek el.

A vezetők, illetve a dolgozók körében végzett kérdőíves és mélyinterjúk felméréseink szerint a korösszetétel kedvezőtlen képet mutat: a dolgozói kollektíva napjainkra túlságosan elöregedett. A jövedelemviszonyokat figyelembe véve a gazdaságok egyre kevésbé vonzóak a fiatal agrárértelmiségiek számára. A fiatalabb munkavállalók szinte kivétel nélkül kevesellték a bérüket. Az iskolázottságot vizsgálva elmondható, hogy a férfiak körében alacsonyabb, a nőknél több a magasabb végzettséggel (érettségi, felsőfokú) rendelkezők aránya. A megkérdezett dolgozók elégedettek a munkakörülményeikkel, szeretnek az üzemekben dolgozni, és hosszú távon sem kívánnak munkahelyet váltani.

A VIZSGÁLATOK ÉS EREDMÉNYEI

A dolgozat a saját vizsgálataiban, kérdőíves megkérdezés és mélyinterjúk segítségével (vezetői és dolgozói) értéke-
li Győr-Moson-Sopron megye három átalakult szövetkezete mezőgazdasági munkaerőlétszámának alakulását, illetve több szempont szerinti (nem, kor, iskolai végzettség, munkakör stb.) változásait. A kérdőíves felmérés kiegészítéseként összehasonlító vizsgálatokat végeztünk a Központi Statisztikai Hivatal, valamint egyéb más hazai szervezetek által megjelentetett tudományos közlemények szekunder adatainak felhasználásával is.

A mezőgazdasági termeléssel foglalkozó népesség aránya régióként nagy-

mértékben függ a termőhelyi adottsá-
goktól, a térség mezőgazdasági jellegétől, termelési hagyományaitól, illetve attól, hogy a nemzetgazdaság más ágazatainak mekkora a munkaerő-lekötése (Hamza – Tóth, 2006). Saját vizsgálatainkban két új típusú termelőszövetkezetet és egy zártkörűen működő részvénytársaságot (továbbiakban: Zrt.) elemeztünk. Mindhárom gazdasági társaság székhelye Győr-Moson-Sopron megyében található. A saját vizsgálatainkban összefüggéseket kerestünk az általunk kiválasztott átalakult szövetkezetek dolgozói létszámának és a szövetkezetek által művelt földterületek nagyságának adatai között (1. és 2. ábra).

A rendszerváltozást megelőzően az „A” szövetkezetben 8800 hektáron gaz-

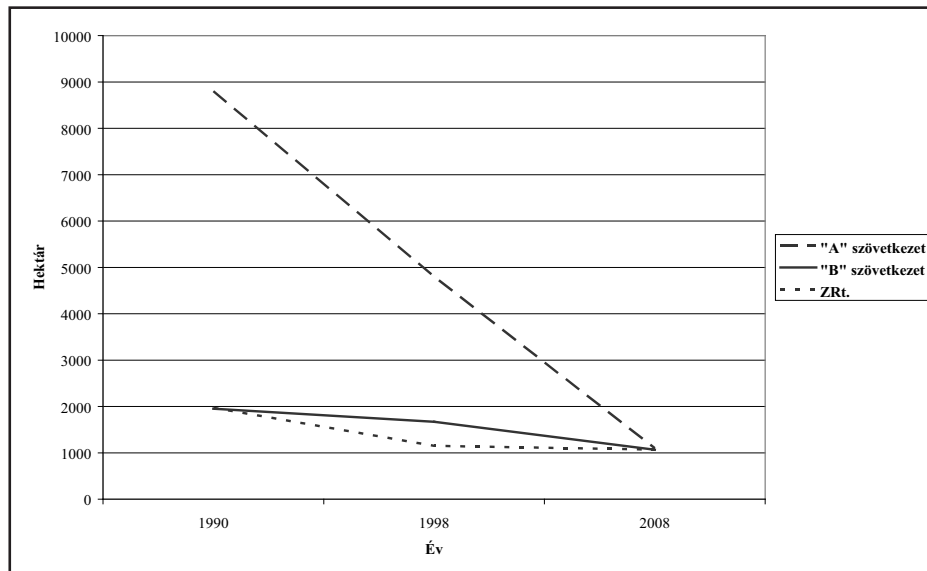
dálkodtak. Ezt a területet akkoriban, az 1970-es évek közepén végbement centralizációs folyamatok következtében még három falu együttesen művelte. Az agrárátalakulás következtében, 1991. január 1-től a három település külön szövetkezetet alapított és önálló működésbe kezdett. Az „A” szövetkezet földterülete manapság 1100 hektár körül alakul a bérleti szerződésektől függően.

A „B” szövetkezet termőterület-nagysága a rendszerváltás előtt még 1950 ha volt, mely 1817 ha szántóterületből, valamint 133 ha gyepterületből állt. Napjainkban a „B” szövetkezet 1068 hektár körüli földterületen gazdálkodik, amit teljes egészében szántóterületként hasznosít.

A Zrt. területének nagysága az átalakulás előtt 1970 hektár volt, mely mára 1071 hektárra csökkent.

I. ábra

A vizsgált átalakult szövetkezetek földterület-nagyságának alakulása 1990-2008 között, hektár

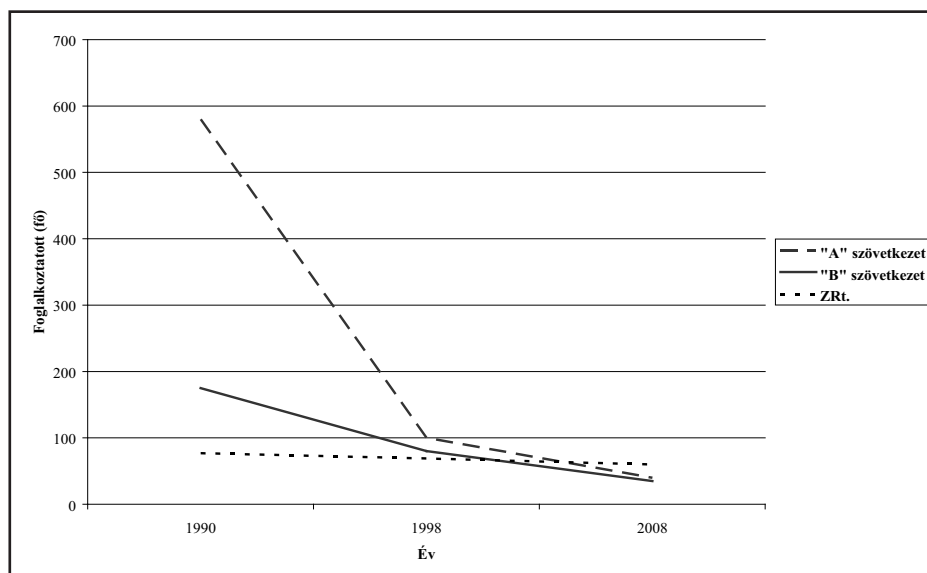
Forrás: saját szerkesztés a szövetkezetek nyilvántartásai alapján, 2009

A dolgozói létszám alakulását vizsgálva elmondható, hogy az „A” szövetkezetben 1990-ban még 580 fő volt a tagság létszáma. A rendszerváltás után a földterületvesztésnek, valamint az állattenyésztés leépülésének következtében a dolgozói kollektíva létszáma 40 főre esett vissza. Mindezekon felül a jó szakemberek közül sokat átcsábítottak más szektorba (ipar, szolgáltatás), így a kevésbé kvalifikáltak maradtak az „A” szövetkezet munkaerő-állományában, ami további feszültségeket és problémákat okozott. A „B” szövetkezetben a rendszerváltás körül még

157 fő dolgozott, mely dolgozói létszámot a termelési szerkezet egyszerűsödése miatt kénytelenek voltak csökkenteni. Így napjainkban mindössze 35 főt alkalmaznak, mely alig éri el a rendszerváltáskori létszám 22%-át. A munkaerő-állomány alakulását tekintve a Zrt. „vészelt” át legkevésbé negatívan a rendszerváltást. A Zrt. rendszerváltáskori 77 fős dolgozói kollektívájából napjainkra 69 fő maradt. A dolgozói létszám megmaradásában jelentős szerepet játszott, hogy a Zrt. több-kevesebb sikerrel meg tudta őrizni az állattenyésztési ágazatait.

2. ábra

A vizsgált átalakult szervezetek munkaerőlétszámának alakulása 1990-2008 között, fő

Forrás: saját szerkesztés a szervezetek nyilvántartásai alapján, 2009

Összességében megállapítható, hogy a vizsgálatba vont három gazdaságnál a munkaerőlétszám szempontjából csökkenés volt tapasztalható az eltelt 20 év során. A rendszerváltást követően a vagyonnevesítés, a magánosítás és a kárpót-

lás következtében magas fokú tőke kivonás (föld, gépek) történt a szervezetekből, megszűntek egyes melléküzemágak, s mindezek együttes hatása vezetett a nagyfokú – elsősorban munkaerőlétszám – leépüléshez.

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

- (1) Hamza E. – Tóth E. (2006): Az egyéni gazdaságok eltartó képessége, megélhetésben betöltött szerepe. Agrárgazdasági tanulmányok 2. sz., Budapest – (2) Karácsony P. – Orbán J. (2006): A magyar agrárfoglalkoztatottak számának alakulása az ezredfordulón. PKE Szemle, Nagyvárad, Románia – (3) Központi Statisztikai Hivatal adatbázisa – (4) Tóth E. (2000): A mezőgazdasági foglalkoztatottság és alternatív lehetőségei. Agrárgazdasági Tanulmányok 13. sz., Budapest, 21-26. pp. – (5) http://www.nepszamlalas.hu/mc2005/mc2005_hun/kotetek/02/02_jell.pdf A népesség főbb demográfiai jellemzői. Letöltve: 2008.09.28.